

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

"תקראי אישי" מהפכת האהבה בנבואת הושע

דוד סבתו sabatoster@gmail.com

פסקה ראשונה: אשת זנונים

- (ב) תחלת דברה' בהושע
וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח לָךְ אִשָּׁת זְנוּנִים וְיִלְדֵי זְנוּנִים, כִּי זֹנֶה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרַי ה':
(ג) וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת־גִּמְרָה בַּת־דְּבָלִים וַתְּהֵרָ וַתֵּלֶד־לוֹ בֵּן: (ד) וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֵאל
כִּי־עוֹד מְעַט וּפְקַדְתִּי אֶת־דָּמִי יִזְרְעֵאל עַל־בֵּית יְהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מִמְּלָכוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:
(ה) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא וְשִׁבְתִּי אֶת־קִשְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק יִזְרְעֵאל:
(ו) וַתְּהֵרָ עוֹד וַתֵּלֶד בֵּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה, כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׂאָ אִשָּׁא
לְהֵם: (ז) וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם וְהוֹשַׁעְתִּים בַּה' אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא אוֹשִׁיעֵם בְּקִשְׁתֵּי וּבְחַרְבֵּי וּבְמִלְחָמָה בְּסוֹסִים
וּבְכַפְרָשִׁים:
(ח) וַתִּגְמַל אֶת־לֹא רַחֲמָה וַתְּהֵרָ וַתֵּלֶד בֵּן: (ט) וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עֲמִי כִּי אֲתָם לֹא עֲמִי וְאֲנִכִּי לֹא־אֶהְיֶה לְכֶם:

פסקה שנייה: חזון הגאולה

- (א) וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר־יֹאמֶר לְהֵם לֹא־עֲמִי
אֲתָם יֹאמֶר לְהֵם בְּנֵי אֱלֹהֵי: (ב) וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׁמוּ לְהֵם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־
הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

פסקה שלישית: בגידת האשה – משל ונמשל

- (ד) רִיבוּ בְּאִמְכֶם רִיבוּ בִּיהֵא לֹא אִשְׁתִּי וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתִסַּר זְנוּנִיָּה מִפְּנֵיהָ וְנִאֲפֹפִיָּה מִבֵּין
שְׂדֵיהָ: (ה) פְּן־אֲפִשִׁטְנָה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם הַיְלֻדָּה וְשִׁמְתִיהָ כַּמְדָּבָר וְשִׁתָּהּ כְּאָרֶץ צִיָּה
וְהִמְתִּיהָ בְּצֻמָּא: (ו) וְאֶת־בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בָנֵי זְנוּנִים הֵמָּה: (ז) כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם
כִּי אֲמָרָה אֵלֶיהָ אַחֲרַי מֵאֲהָבִי, נִתְּנִי לְחָמִי וּמִימִי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שָׁמְנִי וְשִׁקוּיִי:
(ח) לָכֵן הִנְנִי־שֹׁף אֶת־דַּרְכָּךְ בְּסִירִים וְגִדְרֹתַי אֶת־גִּדְרָהּ וְנִתְּיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא: (ט) וְרִדְפָה אֶת־
מֵאֲהָבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׂיג אֲתָם וּבְקִשְׁתָּם וְלֹא תִמְצָא וְאֲמָרָה אֵלֶיהָ וְאִשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרֵאשׁוֹן כִּי טוֹב
לִי אִז מֵעַתָּה:
(י) וְהֵיא לֹא יִדְעָה כִּי אֲנִכִּי נִתְּנִי לָהּ הִדְגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִי לָהּ וְזָהָב עֲשׂוּ לְבַעַל:
(יא) לָכֵן אֲשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְּעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכִסּוֹת אֶת־עֲרוֹתָהּ:
(יב) וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מֵאֲהָבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יִצְלִינָה מִיָּדִי: (יג) וְהִשְׁבַּתִּי כְּלִמְשׁוֹשָׁה
חֲגָה חֲדָשָׁה וְשִׁבְתָהּ וְכָל מוֹעֲדָהּ: (יד) וְהִשְׁמַתִּי גִפְנָהּ וְתִאֲנַתָּה אֲשֶׁר אֲמָרָה אֲתָנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר
נִתְּנִילִי מֵאֲהָבֵי וְשִׁמְתִים לִיעַר וְאֶכְלֹתֶם חֵית הַשָּׂדֶה:
(טו) וּפְקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לְהֵם וַתַּעַד נִזְמָה וְחִלִּיתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרַי
מֵאֲהָבֶיהָ וְאִתִּי שִׁכְחָה נְאֻם־ה': פ

פסקה רביעית: פיוס

- (טז) לָכֵן הִנֵּה אֲנִכִּי מִפְתִּיָּה וְהִלְכֹתִיהָ הַמְדָּבָר וְדַבְרֹתַי עַל־לִבָּהּ: (יז) וְנִתְּנִי לָהּ אֶת־כַּרְמִיהָ מִשָּׂם
וְאֶת־עֲמֶק עֶכוֹר לְפִתַח תְּקֵנָה וְעִנְתָהּ שְׁמָהּ כִּי־מִי נְעוּרֶיהָ וְכִיּוֹם עֲלֹתָהּ מֵאָרֶץ־מִצְרָיִם: ס
(יח) וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־ה' תִּקְרָא אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאֵלִי עוֹד בְּעָלִי: (יט) וְהִסְרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת
הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם: (כ) וְכִרְתִּי לְהֵם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חֵית הַשָּׂדֶה וְעִם־
עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרִמְשׁ הָאָדָמָה וְקִשְׁתֵּי וְחַרְבֵּי וּמִלְחָמָה אֲשֶׁבּוֹר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּחְתִּים לְכַטָּח:
(כא) וְאֶרְשָׁתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךְ לִי בְּצֹדֵק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: (כב) וְאֶרְשָׁתִּיךְ לִי
בְּאֵמוּנָה וַיִּדְעַת אֶת־ה': ס

פסקה חמישית: 'ביום ההוא'

- (כג) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֲעֲנֶנָּה נְאֻם־ה' אֲעֲנֶנָּה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנֵנוּ אֶת־הָאָרֶץ: (כד) וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶנָּה אֶת־הַדְּגָן
וְאֶת־הַתִּירוֹשׁ וְאֶת־הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנֵנוּ אֶת־יִזְרְעֵאל: (כה) וְזִרְעֹתֶיהָ לִי בְּאָרֶץ וְרַחֲמֵתִי אֶת־לֹא רַחֲמָה וְאֲמַרְתִּי
לֹא־עֲמִי עֲמִיאָתָהּ וְהוּא יֹאמֶר אֱלֹהֵי:

פסקה שישית: אהבת אשה – ושיבה באחרית הימים

- (א) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי עוֹד לָךְ אֶהֱבֶה־אִשָּׁה אֲהַבְתָּ רַע וּמִנְאֻפָּת כַּאֲהַבְתָּ ה' אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פְּנִים אֶל־אֱלֹהִים אַחֲרִים
וְאֲהַבְתִּי אִשִּׁישֵׁי עֲנָבִים: (ב) וְאֶכְרָה לִי בְחֻמְשָׁה עֶשְׂרֵי כֶּסֶף וְחִמְרֵי שְׁעָרִים וְלִתְּךָ שְׁעָרִים: (ג) וְאֹמַר אֵלֶיהָ יְמִים רַבִּים
תִּשְׁבִּי לִי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיֶי לְאִישׁ וְגַם־אֲנִי אֲלִיךְ:
(ד) כִּי יְמִים רַבִּים יִשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִין מְלֶךְ וְאִין שָׂר וְאִין זָבַח וְאִין מִצְבָּה וְאִין אִפוֹד וְתַרְפִּים:
(ה) אַחַר יִשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְקִשְׁוֹ אֶת־ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מִלְכָּם וּפְתָדוּ אֶל־ה' וְאֶל־טִיבוֹ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פז עמוד ב

אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע: בניך חטאו. והיה לו לומר: בניך הם, בני חנוניך הם, בני אברהם יצחק ויעקב, גלגל רחמיך עליהן. לא דיו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו: רבונו של עולם כל העולם שלך הוא העבירים באומה אחרת. אמר הקדוש ברוך הוא: מה אעשה לזקן זה? אומר לו: לך וקח אשה זונה והוליד לך בנים זנונים, ואחר כך אומר לו שלחה מעל פניך. אם הוא יכול לשלוח - אף אני אשלח את ישראל.

ראב"ע

חלילה חלילה שיצוה השם לקחת אשת זנונים ולהוליד ילדי זנונים... והנכון בעיני כי זה הנביא היה רואה במראות נבואה בחלום הלילה שהשם אמר לו לך קח לך אשת זנונים והלך ולקח אשה ידועה והרתה וילדה כל זה במראות הנבואה.

רד"ק

ואף על פי שעשה בזה הדבר הישר בעיני ה' כיון שהוא לא שמר ללכת בתורת ה' ולא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט נחשבו לו הדמים ששפך לדם נקי.

ספרי במדבר פרשת בלק פיסקא קלא

רבי אומר הרבה פרשיות סמוכות זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב... כיוצא בו אתה אומר כי אתם לא עמי (הושע א ט) ואומר והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם (שם / הושע / ב א) וכי מה ענין זה לזה?

שורשי הקלקול – בעברו האילי של העם

חטא בעל פעור (ט, י)

'הָמָּה בָּאוּ בְּעַל פְּעוֹר וַיִּנְזְרוּ לַבִּשְׁת'

פילגש בגבעה (י, ט)

'מִיָּמֵי הַגְּבֵעָה חָטְאֵת יִשְׂרָאֵל.'

יחסים בתוך המשפחה (ד, יג-יד)

'עַל־רָאשֵׁי הַהָרִים יִזְבְּחוּ וְעַל־הַגְּבֵעוֹת יִקְטְרוּ, תַּחַת אֱלוֹן וְלִבְנֵה וְאֵלֶּה פִּי טוֹב צִלָּה. עַל־כֵּן תִּזְנֶינָה בְּנוֹתֵיכֶם וְכָל־וֹתֵיכֶם תִּנְאַפְּנָה. לֹא־אֶפְקֹד עַל־בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה וְעַל־פְּלוֹתֵיכֶם כִּי תִנְאַפְּנָה כִּי־הֵם עִם הַזָּנוֹת יִפְרְדוּ וְעַם הַקְּדָשׁוֹת יִזְבְּחוּ.'

בוגדנות פוליטית (ז, ג-ז)

'בְּרַעַתְּם יִשְׁמְחוּ מְלֶךְ וּבְכַחֲשֵׁיהֶם שָׂרִים. כָּל־מְנַאֲפִים כָּמוֹ תַנּוּר בְּעֵרָה מֵאִפָּה... כִּי קָרְבוֹ כַּתְנּוּר לְבָם בְּאִרְבָּם... כָּל־מִן חֲמֹו כַּתְנּוּר וְאָכְלוּ אֶת שִׁפְטֵיהֶם, כָּל מַלְכֵיהֶם נָפְלוּ אִין קָרָא כָּהֶם אֲלֵי.'

רש"י

תקראי אישי - אישי לשון אישות וחבת נעורים, בעלי לשון אדנות ומורא. תעבדוני מאהבה ולא מיראה.

יוחנן מופס, אנתרופומורפיזם תיאולוגי

אצל הבבלים נראה כי אקט של איחוד מיני הוא הרכיב המכריע... יהא אופי הנישואין אשר יהא, הוא נושא אופי דיוניסי מובהק. הנישואין בקרב עם ישראל מרוממים את היסודות הבינאישי ואת הפסיכולוגי על פני היסוד הביולוגי. ה' אוהב את ישראל, נותן לה מתנות כלולות, יוצא עמה לירח דבש במדבר ומביא אותה למגורים חדשים (בארץ ישראל). הטקס מקדש את האהבה ואת החיבה שבנישואין ולא את הארוס של האיחוד הגופני. בכבל אינטימיות אינה אהבה כי אם תשוקה, אין היא דו שיח כי אם הזדווגות.